

Vabariigi Valitsuse määruse „Töötasu alammäära kehtestamine” eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse töölepingu seaduse (edaspidi *TLS*) § 29 lõike 5 alusel.

Määruse eelnõu koostamine on ajendatud Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Tööandjate Keskliidu vahel 26. oktoobril 2017. a sõlmitud kollektiivlepingust, millega sotsiaalpartnerite keskorganisatsioonid leppisid kokku töötasu alammäära tõstmises aastal 2018. Kokkuleppega laiendatakse töötasu alammäära kollektiivlepingu seaduse § 4 lõike 4 tähenduses ning kehtestatakse alammäär kohustuslikuna kõigile Eesti Vabariigis tegutsevatele tööandjatele ja töötajatele. Laiendatud tingimused on avaldatud väljaandes Ametlikud Teadaanded.

TLS § 29 lõige 5 sätestab volitusnormi, mille kohaselt Vabariigi Valitsus kehtestab määrusega kindlale ajaühikule vastava töötasu alammäära. Käesoleva eelnõuga kehtestab Vabariigi Valitsus töötasu alammääraks sotsiaalpartnerite keskorganisatsioonide vahel kokkulepitud alammäära.

Eelnõu ja seletuskirja valmistas ette Sotsiaalministeeriumi tööelu arengu osakonna nõunik Liis Tõnismaa (liis.tonismaa@sm.ee; tel 626 9805), Sotsiaalministeeriumi tööelu arengu osakonna töösuhete poliitika juht Mariliis Proos (mariliis.proos@sm.ee; tel 626 9255). Eelnõu mõjude kohta on hinnangu andnud Rahandusministeerium.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Paragrahv 1 töötasu alammäära kehtestamine

Eelnõu kehtestab töötasu alammäära aastaks 2018. Välja kujunenud tava kohaselt lepivad üleriigilises töötasu alammääras kokku sotsiaalpartnerid. Eesti Ametiühingute Keskliidul ja Eesti Tööandjate Keskliidul on õigus kollektiivlepingu seaduse § 4 lõike 4 alusel omavahel sõlmitud kollektiivlepingut poolte kokkuleppel laiendada töötasu tingimuste osas.

Kooskõlas sotsiaalpartnerite kokkuleppega kehtestab määrus 2018. aasta 1. jaanuarist tunnitasu alammääraks 2,97 eurot ja kuutasu alammääraks täistööajaga töötamise korral 500 eurot.

Paragrahv 2 rakendussätted

Lõikega 1 tunnistatakse alates 1. jaanuarist 2018. a kehtetuks seni kehtiv töötasu alammäärade määrus - Vabariigi Valitsuse 18.12.2015. a määrus nr 139 „Töötasu alammäära kehtestamine“ (RT I, 22.12.2015, 51).

Lõige 2 sätestab eelnõu jõustumise 1. jaanuaril 2018. a. Eraldi jõustumissäte on vajalik, kuna määruse jõustumisel tunnistatakse kehtetuks varem kehtinud töötasu alammäära määrus. Töötasu alammäära kehtivuses lünga vältimiseks peab varasem määr kehtima kuni käesoleva määruse uute määrade jõustumiseni 1. jaanuaril 2018. a.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul puudub otsene puutumus Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määrus näeb ette suurema töötasu alammäära võrreldes kehtiva regulatsiooniga. Kehtiva määruse järgi on töötasu alammääraks tunnis 2,78 eurot ja töötasu alammääraks täistööajaga töötamise korral kuus 470 eurot.

Töötasu alammäära tõus tähendab alammääraga seotud töötasude ja palga tõusu era- ning avalikus sektoris. Samuti suurenevad töötasu alammääraga seotud hüvitiste summad (näiteks vanemahüvitis). Alammäära tõus aitab kaasa vähekindlustatud isikute toimetuleku paranemisele.

Maksu- ja Tolliameti andmetel oli 2017. aastal kuus keskmiselt 23 100 täisajaga tööle märgitud töötajat, kes teenis töötasu alammäära (470 eurot), moodustades 4,9% kõigist töötasu saanud töötajatest¹. Sellele lisaks teenis kuus keskmiselt 11 200 täisajaga tööle märgitud töötajat töötasu 471-499 eurot (2,4% töötajatest). Aasta jooksul kokku (jaanuar-oktoober) teenis vähemalt ühel kuul töötasu alammäära ulatuses töötasu 43 900 unikaalset isikut ning 471-499 eurot 54 900 isikut².

Alates 1. jaanuarist 2018 on isikutel, kelle aastatulu on kuni 14 400 eurot, maksuvaba tulu 6000 eurot aastas ehk 500 eurot kuus. See tähendab, et töötasu alammäära tõstmise ja maksuvaba tulu muudatuse koosmõjus jääb töötasu alammäära teenivate isikutel tulumaksu arvelt igas kuus rohkem raha kätte. Seega suureneb töötasu alammäära teenivate isikute netotöötasu.

Töötasu alammäära tõus 470 eurolt 500 eurole toob Rahandusministeeriumi hinnangul riigieelarvesse täiendavat maksutulu 5,2 miljonit eurot. Seda sotsiaalmaksu ja töötuskindlustusmaksena. Täiendavat tulu tulumaksu näol eeldada ei saa, kuivõrd alates 1. jaanuarist 2018 on isikutel, kelle aastatulu on kuni 14 400 eurot, maksuvaba tulu 6000 eurot aastas ehk 500 eurot kuus. Riigieelarve maksutulude prognoosis on juba arvestatud töötasu alammäära tõusuga läbi keskmise palga prognoosi.

Riigi- ja kohalike omavalitsusasutuste tööjõukulud suurenevad Rahandusministeeriumi hinnangul 2,8 miljoni euro võrra. Riigieelarvelistele asutustele tööjõukuludeks riigieelarvest täiendavaid vahendeid ei eraldata ning kokkuleppeliselt kaetakse alammäära tõus palgafondi siseselt.

Arvestades prognoositavat maksutulu ning riigi- ja kohalike omavalitsusasutuste tööjõukulude suurenemist, on töötasu alammäära tõusul positiivne mõju valitsussektori eelarvepositsioonile kokku 2,4 miljoni euro ulatuses.

Töötasu alammäära tõus toob kaasa töötasu alammääraga seotud hüvitiste suurenemise. Suurenevad näiteks vanemahüvitis ja lapsepuhkuse tasu. Kuivõrd 2018. aasta riigieelarves on arvestatud töötasu alammäära tõusuga 494 euronit, toob töötasu alammäära tõus 500 eurole kaasa vanemahüvitise kulu ja lapsepuhkuse tasu kulu tõusu, lisaks 2018. aasta riigieelarvesse arvestatule, kokku 271 412 euro³ ulatuses.

Määrus võib kaasa tuua ka kohalike omavalitsuste makstavate toetuste ning hüvitiste tõusu, kuid ka näiteks lasteaiatasude tõusu, kui kohalik omavalitsus on need sidunud töötasu

¹ Töötasu all on arvestatud rahaline tasu, mida makstakse töötajale või ametnikule, sealhulgas palk, lisatasu, juurdemakse, puhkusetasu, stipendium, toetus ja pension, mida makstakse seoses töö- või teenistussuhtega.

² 470-499 töötasu saanute hulgas on kindlasti ka neid, kes näiteks poole kuu pealt alustasid tööd ehk tegemist ei ole nende täiskuu töötasuga.

³ Vastavalt vanemahüvitise kulud kuupalga alammääras 225 648 eurot ja lapsepuhkuse päevade tasu 3-6 tööpäeva eest 45 764 eurot.

alammääraga. Määruse mõju ei ole antud juhul võimalik täpselt hinnata. Lähtuvalt kohaliku omavalitsuse autonoomia põhimõttest on kohalikud omavalitsused oma tegevuses iseseisvad ning nende pakutavate hüvitiste ning toetuste maht on erinev.

5. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2018. a ehk samaaegselt Eesti Ametiühingute Keskliidu ja Eesti Tööandjate Keskliidu vahelise laiendatud kollektiivlepinguga kokkulepitud 2018. aasta töötasu alammäära tõusuga.

6. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Eesti Ametiühingute Keskliidule, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonile TALO, Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Personalitöö Arendamise Ühingule PARE, Eesti Linnade Liidule ja Eesti Maaomavalitsuste Liidule.